

ANDRIJA BRUTTAPELLE I NJEGOVA RADIONICA

Joško Kovačić

UDK 73.034.7:726.591.12(497.13 Dalmacija),,17/18"
Izvorni znanstveni rad
Centar za zaštitu kulturne baštine, Hvar

O djelovanju altarista Andrije Bruttapellea (1728.—1782.) i njegove obiteljske radionice iznose se, pored već objavljenih, i arhivskih podaci koji pokazuju da je ta radionica u drugoj polovini 18. i prvoj polovini 19. stoljeća izradila brojne mramorne žrtvenike u srednjoj Dalmaciji, osobito na otoku Hvaru gdje joj je bilo sjedište.

Osamnaesto je stoljeće doba zamiranja domaće klesarske i graditeljske djelatnosti na južnohrvatskom primorju, Dalmaciji, a u to se vrijeme u Dalmaciji češće pojavljuju strani majstori, od kojih se neki udomaćuju i trajno naseljavaju, ponekad osnivajući vlastite, najčešće obiteljske radionice. Takvim pripada i Andrija (Andrea) Bruttapelle, o kojemu se do sada malo znalo pa ovdje donosimo nekoliko podataka.

U jednoj od starih nerežiških matičnih knjiga¹ sačuvana nam je njegova umrlica:

Anno D(omi)ni 1782 die 6 Aprilis

Andreas Bruttapelle Architectus Altarium, ex ciuitate Bassani uir integerrimę Conscientię anno ętatis suę 54 in domo defuncti Rdi Petri Harasich in Com(munio)ne S: Matris Eccl(es)ie animam Deo reddidit prius Confessus die 4 currentis Rdo D: Andree Pauissich Capellano, et die sequenti p(er) eundem Sa: viatico reffectus, et hac die S: olei unctione robotatus. Corpus eiusdem die sequenti deducentibus Scolis cum capis ad Ecclesiam delatum, er premissis exequiis solemnioribus, et Missa cum assistentibus, et Organo, ita instantibus Senioribus, et cuncto populo, eo quod fecit Altare S(ancti)S(s)imę Virginis de Monte Carmelo, et acta Laborabat pro Altare SSmi Sacramenti huius Ecclesię tumulatum fuit in Sepulcro Confratrum dicte S(ancti)S(s)imę Virginis de Monte Carmelo, sine ulla filij expensa, sed totum factum fuit gratis, et propter eiusdem Andree eximiam bonitatem.

¹ Liber III Mortuorum ab anno 1739 ad annum 1826, župni ured Nerežišća, nepaginirano. Zahvaljujem ondašnjem župniku vlč. don Andri Ursiću na susretljivosti. Kratku bilješku o Bruttapelleovoj smrti našao sam i u rukopisnim bilješkama don Josipa Franulića uz njegov rad o nerežiškoj župi.

Andrija Bruttapelle rođen je u Bassanu u sjevernoj Italiji 9. ožujka 1728.² Iz ove umrlice doznajemo, pored mjesta i nadnevnika smrti (Nerežišća, 6. travnja 1782.), još nekoliko zanimljivih podataka. Bio je čovjek velike čestitosti i izuzetne dobrote, pa su mu Nerežišćani, koji su ga, očito, veoma cijenili, priredili svečan besplatan pogreb. Također saznajemo da je u nerežiškoj župnoj crkvi podigao oltar Gospe Karmelske, u grobnici čije bratovštine je i sahranjen, a i da je radio nacrt glavnog oltara te crkve, koji je proširio njegov sin Pavao.³ Iz arhivskih izvora vidimo da je Andrija Bruttapelle radio i u Starom Gradu i tu 1769. načinio oltar Gospe od Ruzarija u dominikanskoj crkvi,⁴ 1770. antependij oltara sv. Nikole u istoimenoj crkvi, a 1771. njegove stube,⁵ 1773. podiže podnožje oltara sv. Križa u istoj crkvi⁶ i 1774. oltar sv. Roka u crkvi toga sveca.⁷ Godine 1770. sagradio je i žrtvenik u Gospinoj crkvi u Zaraću kraj Hvara.⁸ Zacijelo je djelovao i drugdje, što bi mogla pokazati buduća arhivska istraživanja.

Poznatiji je njegov sin Petar Pavao (? — Sutivan na Braču, 1817.),⁹ koji se najčešće piše samo Pavao. Pored spomenutog rada u nerežiškoj župnoj crkvi, on je zajedno s ocem radio 1780. žrtvenik za bratovštinu sv.

² Ljubeznošću don Giovannija Galla (pismo od 6. XII. 1984.), arhivara župe Santa Maria in Colle u Bassanu del Grappa, biskupija Vicenza, Mletačka (Veneto), dobio sam slijedeću krštenicu Andrije Bruttapellea:

...9 d.o /marzo 1728/

Andrea f:o di Giacomo Bruttapelle, e di Maddalena sua mog:e nato questa mattina a ore 10 c:a, Cop:e Simion Tomason q: Gio: Maria, Com:e Cattarina mog:e di Domenico di Pasquale Sovaggia, batt:o da me D. Valentin Reato Cur:o

³ *C. Fisković*, Ignacije Macanović i njegov krug, PPUD 9 (Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji), Split 1955., 235. — Pretpostavljam da izraz »acta laborabat« iz umrlice označava izradu nacрта, a ne suradnju na nabavci nalik onoj protomajstora Ignacija Macanovića (*C. Fisković*, isto). Tu stoji da je mramorne dijelove oltara izrađivao Mlečanin Ludovico Foressini, a kamene Jerolim Harašić. Prema detaljnom ugovoru od 21. V. 1758., sačuvanom u XXIII. svesku ostavštine don Kuzme Vučetića u HAZd (Historijski arhiv u Zadru), na dovršenje ovog oltara obvezao se Zuanne Mazzoleni »Professor degl'Altari«: »...s' obliga a terminare l'Altar Maggiore già incominciato nella Chiesa stessa, cioè dalle base inclusivè delle Collonne in sù, e perfezionarlo giusta il disegno...«. Imao je načiniti i dvije školjke, šest kipova i tabernakul, sve prema nacrtu kojemu, očito, nije bio tvorcem.

⁴ Računska knjiga bratovštine Presv. Ruzarija u Starom Gradu, HAZd, 98—111v. — Čini se da je ugovor s majstorom sastavljen nakon Kneževe dozvole 27. XII. 1768., a ne 1764. kako navodi *C. Fisković*, Franjevačka crkva i samostan u Orebićima, Spomenica Gospe Anđela u Orebićima 1470.—1970., Omiš 1970., 94, bilj. 85 (prema spisima bilježnika V. Benevolija, I., Makarski spisi, HAS, Historijski arhiv u Splitu). A. Bruttapelle je prije oltara Ruzarija podigao u Starom Gradu još jedan, zasad nepoznat žrtvenik (v. oba izvora).

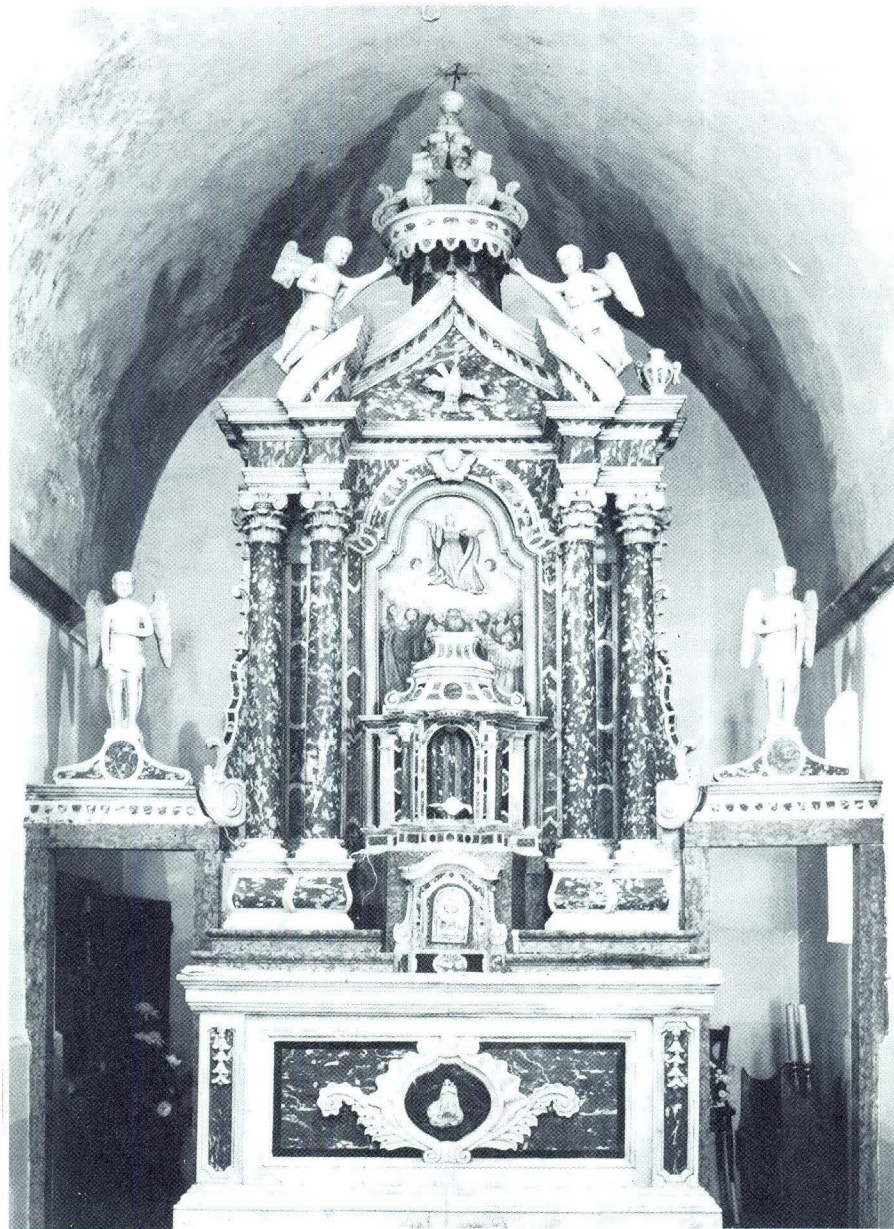
⁵ Libro Amministras=ne Della Scuola S. Niccolò, e Croce di Città Vecchia, HAZd, 24 i 30.

⁶ Isto, 50v.

⁷ Računska knjiga bratovštine Sv. Roka u Starom Gradu, HAZd, 14; HAS, spisi bilježnika Marina Zuvitea, 5, 55—55v.

⁸ *J. Kovačić*, Zapisi o crkvama u Hvaru, Hvar 1982. (šapirografirano), 193 i 203, bilj. 27.

⁹ *C. Fisković*, n. d. (3), 263, bilj. 138. Dosadašnja literatura navodi da je (Petar) Pavao Bruttapelle ili Bertapelle rođen u Vrboskoj 1763. godine. Međutim, Nevenka Bezić Božanić, koja je obradila vrbovačke matične knjige, priopćila mi je da u njima nema spomena o njegovu rođenju. Isključeno je i to da je rođen 1763., kad već 1775. djeluje kao proto (v. bilj. 26).

Andrija i Pavao Bertapelle, glavni oltar, Žrnovnica, župna crkva

Duha u župnoj crkvi poljičkih Tugara.¹⁰ Godine 1787. sklopio je ugovor sa stivanskom bratovštinom Presv. Otajstva za oltar i monumentalno svetohranište.¹¹ Radio je i popločanje s ogradom za travej Presvetog Sakramenta u hvarskoj stolnici oko 1798.—1799.,¹² a u Postirama 1801. također radi na jednom oltaru.¹³ Otpočeo je i gradnju zvonika župne crkve u Sutivanu i dovršio ga do polovine.¹⁴ Sa sinom Antunom načinio je koncem 18. i početkom 19. stoljeća žrtvenik sv. Vicence u župnoj crkvi u Blatu na Korčuli,¹⁵ a godine 1799. pregradu svetišta u franjevačkoj crkvi Deloriti u Kuni na Pelješcu.¹⁶ Početkom 19. stoljeća bio je i protomajstor pri produljivanju pučiške župne crkve.¹⁷ Godine 1804. sagradio je mramornu menzu glavnog oltara u franjevačkoj crkvi u Hvaru, a jamačno i druge dvije oltarne menze iz 1805. pod emporom iste crkve.¹⁸ Nije isključeno da ima još djela iz njegove radionice u Hvaru.¹⁹

Iz arhivskih vrela doznajemo za druge Pavlove radove, također na otoku Hvaru. Godine 1789. načinio je žrtvenik Gospe od Ruzarija u vrbanskoj župnoj crkvi,²⁰ a od 1793. do 1797. isplaćivalo se »protu Bruttapelleu« (sigurno njemu) za mramorni oltar, Gospinu nišu te kustodiju svirače župne crkve.²¹ On je 1794. napravio ogradu oltara Gospe od Ruzarija u starogradskoj dominikanskoj crkvi, koji je ranije podigao njegov otac,²² a iste godine, kako se čini, i novo svetohranište u Pitvama.²³

Zanimljiv je i motiv doseljenja Bruttapelleovih u Vrbosku — nalazišta mramora. Hvarski odvjetnik i bilježnik Marin Gazzari p. Ivana odgovorio je 18. V. 1829. na upit mjesne Preture o »plemenitom kamenu na Hvaru« šaljući komad mramora kakvogga je bilo uokolo Vrboske na više mjesta, a osobito na lokalitetu Zaglav, dodavši da se njime služe klesari za oltarne stupove i svetohraništa, te za mramorne umetke antipendija (antipendj a rimesso). Spominje i ljubičasti mramor (marmo frecciato di color pavonazzo) u okolišu Jelse, od kog je markarski biskup Blašković dao načiniti sve oltarne stupove i stube u svojoj katedrali. Pri tome točno navodi A. Fortisa: Viaggio in Dalmazia, II., Venezia MDCCCLXXIV., 179 (Arhiv Centra za zaštitu kulturne baštine u Hvaru, Mali fondovi br. 137).

¹⁰ K. Cicarelli — L. Katić — S. Traljić, Četiri barokna oltara u srednjoj Dalmaciji, PPUD 13, Split 1961., 281.

¹¹ N. Bezić Božanić, Bertapelle, Petar, Pavao, Hrvatski biografski leksikon 1, 713; C. Fisković, n. d. (9).

¹² C. Fisković, Hvarska katedrala, Split 1976., 57 i 156, dok. CCCXCIII. i CCCXCIV.

¹³ Isti, n. d. (9); isto, 235, bilj. 79.

¹⁴ Isti, n. d. (9); N. Bezić Božanić, n. d. (11).

¹⁵ C. Fisković, n. d. (4); I. Protić, Župa Blato od IV—XX. st., Blato 1976., 56—57.

¹⁶ C. Fisković, n. d. (4).

¹⁷ Isti, n. d. (9).

¹⁸ Isti, n. d. (4); J. Kovačić, n. d. (8), 57 i 59.

¹⁹ Djela za koja pretpostavljam da bi mogla biti iz Pavlove radionice jesu oltar iz 1805. u crkvi Gospe Horugvenice (Kruvenice), glavni žrtvenik iz 1813. u Anuncijati te ograda i popločanje kapele sv. Prospera u Katedrali, iz 1817. godine (v. J. Kovačić, n. d. (8), 31, 130 i 160).

²⁰ Ili oko te godine, jer je isplaćivan do 1792.: računski knjiga bratovštine Presv. Ruzarija u Vrbanju, HAZd, 152v, 154, 155v, 157 i 158v.

²¹ Scuola di S. Maddalena di Sfirze, računski knjiga u HAZd, 9v, 14v, 17v i 24v.

²² Računski knjiga kao u bilj. 4, 240—240v.

²³ S. Giacomo di Pitue, računski knjiga u HAZd, 57 i 61 (naveden samo kao »proto Bruttapelle«). — U istoj crkvi je 1773—1774. radio drugi »proto Bruttapelle«, tj. Pavlov otac Andrija, jednu mramornu kustodiju i oltar — Veneranda Scolla del Santiss: mo Rosario di Pitue, rač. knjiga u HAZd, nepag.

Godine 1800. Pavao podiže i oltar sv. Roka u Grablju,²⁴ a 1802. dogovorio se sa zastražiskim bratovštinama za gradnju tamošnjeg novog glavnog oltara s tabernakulom.²⁵

U prosincu 1775. vrbovački su bratimi jednoglasno prihvatili pogodbu s protom Pavlom »Brutta Pelle«, Andrijinim za podignuće svetohraništa od finog mramora na glavnom žrtveniku župne crkve sv. Lovrinca u Vrboskoj (tu je danas noviji Rendićev oltar i tabernakul), jedanaest godina kasnije majstor i njegova obitelj primljeni su u mjesnu bratovštinu, čime je ovaj rod formalizirao vezu s novim zavičajem.²⁶ Pavao je 1782.—1783. podigao i donji dio glavnog žrtvenika u crkvi sv. Kuzme i Damjana u Grablju te se 1783. pogodio i za gradnju gornjeg dijela.²⁷ Sačuvan je i njegov oltar sv. Križa u župnoj crkvi Gospe od Špilica u Visu, od crnog, crvenog i žutog mramora te sumartinskoga kamena, pogodan 1970. uz uobičajeni rok izrade od otprilike godinu dana.²⁸

Sačuvan nam je i nacrt stare dušobrižne crkve u Sv. Nedilji na Hvaru od prota Andrije Bertapellea (Pavlova sina, a unuka Andrije starijega) za izgradnju koje su se obvezali starogradski zidari 1822. godine.²⁹ Ova obitelj, naime, koja se već od Andrije st. skrasila u Vrboskoj, nekako od početka 19. stoljeća nosi malo »prekrojeno«, iskrivljeno prezime Bertapelle. Pavao mlađi, sin Pavlov, dovršavao je 1832. zvonik Gospe Karmelske u Brelima.³⁰ Godine 1827. Pavao Andrijin ml. i njegov otac Andrija, p. Pavla, sklopili su pogodbu s crkovinanima župne crkve Uznesenja Gospina u Žrnovnici kod Splita za gradnju gornjeg dijela glavnog oltara, s četiri stupa, kipovima anđela, dvama bočnim vratima i drugim ukrasima, od crvenog i bijelog mramora. Zanimljivo je da je kao uzor, uz neke preinake, imao služiti glavni oltar u Klisu u župnoj crkvi.³¹ Možemo pretpostaviti kako je također u toj obiteljskoj radionici nastao i donji dio tog žrnovničkog oltara s tabernakulom, analogno grabajskom primjeru. Ovime se sigurno nije iscrpljivalo njihovo djelovanje u kopnom dijelu Dalmacije: godine 1837. traži majstor Andrija Bertapelle iz Vrboske da mu župnik i crkvinari Blata na Cetini isplate dug od 88 fiorina, zacijelo za neki mramorni oltar ili njegov dio.³²

Raspoloživi su izvori ipak preoskudni da bismo, barem zasad, zahvatili pravi raspon djelatnosti Bruttapelleovih/Bertapelleovih kao »marmorarija« ili altarista. Nije uvijek jasno u kojoj su mjeri sudjelovali

²⁴ Scuola di San Rocco di Grabje, rač. knjiga u HAZd, 57v—58. — Njegov je jamačno i Gospin oltar u istoj crkvi, nasuprot ovom sv. Roka i jednaka oblika, iz 1802.

²⁵ Scuola del SS:mo Rosario in Xastrasischie, rač. knjiga u HAZd, 55 sll; Scuola dell' anime del Purgatorio in Xastrasischie, isto, nepag.; Scuola Parochiale di S. Niccolò di Zastrasischie, isto, nepag. — O izvedbi nemamo zasad podataka, ali mramorni oltar s tabernakulom, iz 19. st., stoji danas kao glavni u zastražiskoj župnoj crkvi — moguće iz ove radionice te eventualno po prvobitnom nacrtu.

²⁶ HAZd, fond Novak, II., 10 (knjiga vrbovačkih bratovština, nepag.).

²⁷ V. prilog.

²⁸ HAS, spisi bilježnika Petra Sibischinija, IV., 1165.

²⁹ AMH (Arhiv Machiedo u Hvaru), A II. Ecclesiastica i A IV. Varia.

³⁰ C. Fisković, n. d. (4).

³¹ HAS, spisi bilježnika Gaetana Carunchija, br. 10/1827 (2. niz); v. i K. Cicarelli — L. Katić — S. Traljić, n. d. (10), 276—277.

³² Biskupski arhiv u Splitu, Protocollo della Curia Vescovile di Spalato e Macarsca, br. 675/1837.

pri stvaranju djela koja danas poznajemo pod njihovim imenom: u zamisli, u izvedbi, u nabavci ili u svemu tome (isto se pitanje može postaviti za mnoga djela naše graditeljske baštine). Iz objelodanjenih podataka znamo da su, poput naših starijih majstora, imali bilježnice s gotovim nacrtima među kojima su naručitelji mogli birati onaj što bi im najviše odgovarao. »Imadu dešelji (= disegni, nacrti) 20. Izberite koi očete ...« piše dom Matij Bulić 1779. nadstojnicima (»prokaraturima«) gradnje tugarškog »otara«. ³³ Iz arhivskih se izvora, međutim, razabire da su Bruttapelleovi, odnosno Bertapelleovi ipak u znatnom broju slučajeva bili tvorci nacrtu po kojima su radili. Ti su nacrti, dakako, bili tipizirani, uvjetovani općim slogovnim odrednicama vremena, a nerijetko i zahtjevima naručitelja.

Jednako kao i naši stariji majstori, Bertapelleovi su istodobno umjetnici, obrtnici i građevinski poduzetnici. U okvirima otoka Hvara (iako će isto vrijediti i za šire područje) možemo reći da se građenje mramornih oltara počelo širiti od prve polovine 17. stoljeća (glavni žrtvenik hvarske stolnice), da bi do polovine ottocenta i zabitnije seoske crkve dobile žrtvenike od mramora, ili barem mramorne menze. Osnovni obrazac ovakvih oltara s jednodijelnom palom počinje se učestalije javljati nakon tridentuskog sabora, potkraj 16. stoljeća, a barok će im u 17. i 18. stoljeću samo razigrati oblik. Gradnja žrtvenika od mramora i kamena bila je, svakako, uvjetovana tadašnjim likovnim ukusom i nastojanjem da se istakne nad drugima, odnosno da se za njima ne zaostane, ali je imala i praktičnu stranu: iako skupi, mramorni su oltari, za razliku od drvenih, bili trajniji. Koliko je njihovo podizanje u zaostalim sredinama, u našim politički skučenim, a gospodarski siromašnim prilikama bilo dugotrajno i teško, pokazuje slučaj tugarškog oltara koji je istom treće koljeno Bertapelleovih konačno dovršilo, više od pedeset godina nakon pogodbe! ³⁴ Po odlaženju majstora iz mjesta u mjesto vidimo da su narudžbe bile brojne i da im je ova radionica mogla udovoljavati tek uz neizbježna odugovlačenja.

Stojeći negdje između »zanačija od oltara« i pravih umjetnika, Bruttapelleovi/Bertapelleovi prema svemu iznesenom obilježavaju na Hvaru, pa i u čitavoj srednjoj Dalmaciji, cijelo jedno razdoblje. Danas ćemo svakako zažaliti za starim gotičkim i renesansnim žrtvenicima i njihovim retablama, ali već je davno nemoguće zamisliti ponutrice naših crkava bez baroknih mramornih oltara koji su zamijenili one prvašnje. Vješto i dopadljivo zamišljeni i izvedeni, u čemu ni Bertapelleovi nisu izuzetak, ti su se dobro uklopili u crkvene interijere što su, nerijetko, nastajali u istom vremenu. Stoga nepoznavanje i nevrednovanje njihova značenja može dovesti do teških, ponekad i nepopravljivih pogrešaka i uništavanja. ³⁵

³³ Kao bilj. 10.

³⁴ Isto, 285.

³⁵ V. D. Domančić, O novim preinakama u franjevačkoj crkvi na Poljudu u Splitu, *Kulturna baština* 7–8, Split 1978., 115–118.

Napomena: Ovdje izneseni podaci o oltarima na Hvaru bit će podrobnije obrađeni u radu »Prilozi za povijest hvarskih župa« (u pripremi).

PRILOG

Pogodba za izradu gornjeg dijela oltara u crkvi sv. Kuzme i Damjana u Velom Grablju na Hvaru, 1783. godine — HAS, spisi bilježnika Vička Botterija (NS XXIV./1), nepag.

Nel Nome di X(pis)to.Amen.L'anno della sua SS. Natività 1783. Ind.^{ne} I li 31 Ag.^{to} giorno di Domenica. Fatto in Grabie Suburbio della Città di Lesina, dove alla p(rese)nza di me Nod.^o, e Test(imon)j infras(crit)ti personalm.^{te} costituiti li Mattio q.^m Taddeo Petrich, e Giacomo Petrich q.^m Ant.^o Procur.ⁱ della Fraglia, e Chiesa de' SS. Cosmo, e Damiano di q(ue)sto Suburbio da una, e Proto Paolo q.^m Proto Andrea Bruttapelle dall' altra, ed avendo questi perfezionato l'errezione dell' Altare di Marmo nella Chiesa prenominata a tenor della Scrittura trà le sud.^e Parti fatta li 30 Maggio 1782, la quale confrontata col disegno sopra cui seguì la scrittura sud.^a d' accordo, fù trovata a quello corrispondente, ed aumentata anzi di due laterali ale, ed esibendosi in oltre p(er) maggior risalto dell' Opera piantare due Piteri con incastri di Marmo sopra l' altare med.^{mo} ed una Palla rotunda pur di Marmo da pondersi in cima del Tabernacolo avanti le venture Feste di Ressurezione, perciò volontariam.^{te}, e con assenso, e p(rese)nza delli Confrati della Fraglia sud.^a essi Procuratori Petrich s' obligano p(er) se, e Successori di pagar al sud.^o Proto Paolo Zecchini undici oltre il residuo del p(ri)mo accordo contenuto nella Scrittura sud.^a, e che risulta di Zecchini trentuno L 38:2 (confessando esso Proto Paolo a conteggio terminato coll' assistenza di me Nod.^o d' aver ricevuto da essi Procuratori fino al dì p(rese)nte in effettivo contante, ed Operarj somministratigli, Zecchini 53. L 19:18 a conto di Zecchini 85 accordati colla Scrittura sud.^a ed oltre pure a L 45: spese dal d.^o Proto Paolo p(er) cibarie non somministrate g.^{ta} l' accordo soprad.^o, le quali summe unite ascendono alla quantità di Zecchini 43. L 15:2 pagabili in annue Ratte due di Zecchini 5 l' una da incominciarsi dentro le Feste del SS: Natale 1784 la p(ri)ma, e nelle Feste della SS. Ressurezione la seconda, e così d' anno in anno a ratte due, e Zecchini 5 come sopra fino l' intiera estinzione delli sopras(crit)ti Zecch. 43 L 15:2, promettendo di anticipare il pagamento delli Zecchini 3. 15:2, che sopravvanzano dal numero decennario, e farlo dentro le p(ri)me vent. Feste di Ressurezione, così contentandosi esso Proto Paolo, attese le tenui rendite del Pio Loco. Promettendosi vicendevolm.^{te} le parti sud.^e la manutenzione, ed osservanza della p(rese)nte in solenne, e g(e)n(era)l obligazione P(re)se)nit Z(uan)ne Zoranich q. Cosmo, e Z(uan)ne Tudor di Z(uan)ne Test(imon)j noti, et ad hoc specialiter rogati.

ANDRIJA BRUTTAPELLE E LA SUA BOTTEGA

Joško Kovačić

Questo lavoro presenta per sommi capi l'attività della bottega della famiglia Bruttapelle (Bertapelle), noti costruttori di altari marmorei in Dalmazia nella seconda metà del XVIII e nella prima metà del XIX secolo.

Il loro capostipite è Andrija, nato a Bassano nell'Italia settentrionale nel 1728, e morto a Nerežišća sull'isola di Brazza nel 1782. Risiedette a Vrboska sull'isola di Lesina, dove questa bottega fu attiva più tardi. Andrija a Nerežišća, dove lo colse la morte, aveva iniziato l'altare sacrificale della Madonna del Carmelo nella chiesa parrocchiale, e aveva ideato anche l'altare maggiore della stessa chiesa, più tardi ingrandito da suo figlio Pavle. Operò anche a Stari Grad sull'isola di Lesina dove innalzò l'altare sacrificale del Rosario nella chiesa domenicana (1769) e quello di S. Rocco nella chiesa omonima (1774), mentre nel 1770—1771 costruì l'antependio e gli scalini dell'altare di S. Nicola, e nel 1773 il basamento dell'altare di S. Croce — entrambi nella chiesa di S. Nicola a Stari Grad. Nel 1770 realizzò anche l'altare nella chiesetta della Madonna a Zračće presso la città di Hvar.

Più nota è l'attività di suo figlio Pavle (Petar Pavao, ? — 1817), e qui, accanto ai dati pubblicati sulla sua attività di altarista, e su quella dei suoi successori, si riportano anche altre notizie ricavate da fonti archivistiche. Pavao nel 1775 concorda la costruzione del tabernacolo dell'altare maggiore in S. Lorenzo a Vrboska, realizza nel 1781—1784 l'altare di S. Cosma e Damiano a Grablje, nel 1789 l'altare del Rosario a Vrbanj, nel 1790 stipula il contratto per la costruzione dell'altare sacrificale di S. Croce nella parrocchiale di Lissa, nel 1793—1797 esegue un altare in marmo e una nicchia e una custodia a Svirče, nel 1794 innalza la balaustra dell'altare sacrificale del Rosario che era stata iniziata da suo padre nella chiesa dei domenicani a Stari Grad, e nel 1800 l'altare di S. Rocco a Grablje. Sulla base di alcuni dati pubblicati e di archivio, nonché dei caratteri stilistici gli si possono attribuire ancora alcuni altari sacrificali o loro parti sull'isola di Hvar.

Questa bottega a conduzione familiare si occupò anche di architettura, Andrija Bertapelle il giovane, figlio di Pavle, fece nel 1822 il disegno per la costruzione della chiesa dei padri spirituali a Sveta Nedjelja sull'isola di Hvar.

La bottega operò anche sulla terraferma. Nel 1827 Pavle il giovane e suo padre Andrija s' impegnarono a costruire la parte superiore dell'altare maggiore della chiesa parrocchiale a Žrnovnica presso Spalato.